

אמר לי הטייעא: אצית הקשב מאי שמעת מדבריהם של בלועי דקרח.

ושמעית דהו אמרין: (16) משה ותורתו אמת, והן [אנחנו] בדאין ושקרנים. (17)

אמר לי הטייעא: כל תלתין יומי, כל ראש חודש, (18) מחרר להו גיהנם להכא, כבשר שהופכים אותו בקלחת, סיר בישול, כדי שיתבשל היטב, ואמרי הכי: משה ותורתו אמת, והן בדאין.

הוסיף ההוא טייעא ואמר לי: תא אחוי לך, בא ואראה לך, היכא דנשקי ארעא ורקיעא אהרדי, המקום בו נפגשים השמים והארץ. (19)

אזלי וחזאי דעביד גלגל השמים, כוי כוי, חלונות חלונות.

שקלתא לסילתאי, אתנחתא בכוותא דרקיעא, הנחתי את סל הלחם שלי (20) בחלון

16. כתב רשב"ם שהרי ידרו חיים שאולה. בפשוטו, כוונת רשב"ם לתרץ היאך יתכן לשמוע דיבורם של אנשים שכבר מתו. וברש"ש כתב: כוונת המקרא הוא דנבלעו בעודם חיים, אבל אחר כך ודאי דמתו, כי איך יחיו בלא אויר ובלא מזונות, ואיך אפשר שיחיו עד הנה, וכן מדכתיב [במדבר כו יא]: "ובני קרח לא מתו" משמע דזולתם כולם מתו.

17. א. יש להקשות: הרי אמרו [עירובין יט א]: רשעים אף בפתחו של גיהנום אינם חוזרים בתשובה!?

ויש לומר דהיינו דוקא בפתחו של גיהנום, דאז מועיל להם התשובה, אז אין חוזרים, והיינו בנוטים למות, אבל בגיהנום ודאי חוזרין דהרי רואים צמח פעולתן, אלא דאין מועיל להם — הגהה מבעל "תפארת ישראל" [וראה שם מה שתירץ אבין].

ב. ב"צפנת פענח" פירש מאמר זה כנגד העוסקים בקבלה מעשית ואינם ראויים לה, והביא עוד בשם בנו שמאמר זה בא לרמוז על אותם העושים מחלוקת על תלמיד חכם, שאף אם נראה להם שכוונתם לשמים והם בעלי תורה ומדות טובות, מכל מקום סופם להענש ולהצטער על שלא החזיקו בכל עוז במטה השלום. וראה עוד מה שכתב ב"אמת ליעקב".

18. רשב"ם. כתב הריטב"א: בכל סוף שלשים

ימים הם נדונים בגיהנום, ובטעם הדבר ראה במהרש"א, וב"צפנת פענח" כתב דהוא כענין הכתוב [ישעיה סו ב]: "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות" שיש עת טיול ושמחה, כן יש בפגרי האנשים הפושעים אז במיוחד עת צרה. [ויש שפירשו: כל שלשים יום היה הגיהנם מתגלגל לאותו מקום, אבל הם היו נהפכים בגיהנם כל הזמן כבשר בקלחת, ראה לשון רבינו גרשום ופירוש רש"י סנהדרין קי ב].

19. כתב רשב"ם: מקום גבוה היה שם שנושקים יחד זה לזה, ולאו היינו סוף העולם דהא מהלך העולם חמש מאות שנה הוי, וארץ ישראל אמצעיתו של עולם הוא, והיינו מקומו של רבה בר בר חנה.

ובחגיגה יב א מבואר דאף מן הארץ עד השמים יש מהלך חמש מאות שנה [ראה שם בתוספות ד"ה אידין ראה מה שתירץ הב"ח.

וב"עיון יעקב" כתב שרבה הגיע לקצה הארץ על ידי קפיצת הדרך.

ובשיטה מקובצת כתב שאלכסנדרוס מוקדון עשה צורת העולם וצורת הרקיע וגלגל החמה, ועלה קאמר רבה בר בר חנה ואחתייה לסילתאי בכוותא דרקיעא.

20. רשב"ם. ובשיטה מקובצת כתב פירוש סילתא מגבעת.